

Sadržaj

Fragment 1	7
Obasjani suncem	13
Noć u Erlangenu	27
Australijska	42
Povratak u Peruđu	44
Ispravke	63
Kao Celanovi ljubavnici	79
Momenat	95
Između filmova	113
Gospodin Vargas	120
Smrt u Buenos Ajresu	126
Fragment 2	137
Beleška uz knjigu	139

Fragment 1

Manja bela barka skoro da i ne poskakuje na sitnim talasima dok se približava molu. Ali ne pristaje uz onaj koji vertikalno leži pred njom, nego uz ovaj sa njene desne strane. Koji i nije mol od solidnih kamenih blokova kao onaj prvi koji ima pred sobom, nego je plutajuća platforma svečano ukrašena visokim zelenilom u saksijama. I taj improvizovani mol i barka koja mu se lagano približava nalaze se između dve ukotvljene podmornice koje obrazuju sigurno pristanište. Demonstriraju poštovanje i vojnu moć domaćina, i to je jasno kao dan koji se otvorio bez oblaka na jesenjem nebu. Na podmornicama su postrojeni mornari u tamnim uniformama s oružjem o ramenu u stavu mirno, a nepomični oficiri na kraju stroja, odnosno na početku, jer ih ja tako vidim, pozdravljaju dolazak gostiju na barci s podignutom desnom rukom u beloj rukavici uz desnu slepoočnicu. Krajevi šinjela im katkad zalepršaju pod jačim naletom vetra. Zastave i zastavice, međutim, ne prestaju da se izvijaju i lepršaju nijednog časa. Da nema vetra, svečanost

bi izgubila na intenzitetu i uzvišenosti, ali nisam siguran da me taj utisak ne vara. Proćelavi kamerman na nekoliko metara ispred mene zaklanja prizor pristizanja gostiju, pa mi nehotice pažnju privlači i njegova neumorna desna ruka kojom okreće kurbalu na kameri i snima ono što bih ja da gledam i pamtim bez njega u prvom planu. Pokušavam da stojim na prstima, uprkos tome što znam da sam smešan i da to ne priliči mojoj poziciji, ali me grčevi u nogama sprečavaju da istrajem. Više i bolje od ovoga svakako ne mogu da vidim. Iza barke koja samo što nije pristala, u daljini, jasno se razabira mnoštvo raznobojnih manjih čamaca, barki, brodića koji prizivaju u sećanje renesansnu svečanost, iako je vremenska udaljenost između tog i ovog doba nepremostiva, ovde i sada se, naime, piše početak tridesetih godina dvadesetog veka. Dalje i od najudaljenijih čamaca i brodića jasno se ocrtava drugi kraj luke oivičen visokim tamnim zgradama i kućama. Pitam se da li u njihovim prozorima neko posmatra zajedno sa mnom ovaj prizor, da li i tamo stoji neki strpljivi, nemi svedok, marljivi hroničar. Ne mogu da znam, prozori su samo crne tačke. Neću da kažem da bi mi bilo lakše, ali saučesništvo može u ovakvim prilikama da bude korisno. Dva para očiju umesto jednog. Na obali gde stojim prisutan je veliki broj ljudi, osim ovog kamermana ispred sebe vidim još nekoliko drugih, ali i nekoliko foto-reportera koji

trče gore-dole još uvek neodlučni gde je najpogodniji i najinteresantniji ugao za snimanje. Pri tome naravno gube početak istorijskog događaja. Cela atmosfera kipti od neuhvatljivog uzbuđenja i zadovoljstva, ali i od užurbane napetosti. Na galebove koji kruže iznad nas ne obraćam pažnju. Nisam siguran ni da ih ima. Doček je zaneo i mene. Barka pristaje konačno uz mol uz koji dvojica mornara, jedan na krmi i jedan na njenom kraju, spretno i hitro čakljama čvrsto priljubljuju barku, posle čega jedan oficir skače na stepenice platforme koja se blago zaljulja. On je očigledno iskusan i ne mlatara rukama da bi održao ravnotežu. Okreće se licem prema domaćinima na molu, i meni među njima, i u stavu mirno s podignutom desnom rukom uz slepoočnicu pozdravlja muškarca koji izlazi iz barke. Ovaj ima na sebi svečanu uniformu admirala kraljevske mornarice s dvorogim admiralskim šeširom. Otpozdravlja mu vojnički i lako se penje stepenicama na platformu. U levoj ruci drži sablju čije je sečivo usmereno ka tlu. Preko desnog ramena nosi akselband. Lako uočavam još i nekoliko odlikovanja i raskošne epolette s resama. Nakon njega barku napuštaju još dvojica muškaraca u civilu sa cilindrima u rukama, iza kojih se pratnji pridružuju oficiri u svećanim mornarskim uniformama. Prepoznajem najviše činove u mornarici i svečana civilna crna odela po poslednjoj pariskoj modi. Platforma se

svaki put zaljulja pod težinom njihovih tela i koraka. Sve njih gubim, jednog po jednog, iz vida, u ljudskom moru domaćina. Povorka se pokreće i napušta pontonski mol stupajući *sur le sol francais*. Na čelu povorke su muškarac s dvorogim admiralskim šeširom, koji neprestano vojnički otpozdravlja okupljenom svetu, i niži muškarac s naočarima u civilnom odelu koji drži cilindar u ruci i koji, čini se, ne primećuje građane. Defilujemo pred vojnicima u stavu mirno i skoro da im niko ne posvećuje posebnu pažnju, čini mi se, kao da nisu postrojeni s naše leve strane, kao da ih nema ili kao da su vekovima tu. U stvari to i nije tačno, muškarac na začelju u admiralskoj uniformi i njih pozdravlja vojnički. Kako porred kog kamermana prolazimo, ovaj se daje u trk ispred nas da zauzme novu poziciju, da nas sačeka u novoj filmskoj zasedi. Povorka se zaustavlja ispred parkiranih crnih automobila nedaleko iza postrojenih vojnika. S leve strane stoji veća grupa konjanika. Muškarac s admiralskim dvorogim šeširom i oniži čovek u civilu s njegove leve strane, kao i još jedan muškarac u vojničkoj uniformi ulaze u treća kola po redu, tipa *delage D6*. Kola imaju registarsku tablicu 6068-CA6 i izgledaju kao nesrećno sklepan kabriolet, a ne kao sigurna lađa na asfaltu. Želja da se pruži slobodan pogled na gosta i domaćina više je nego očigledna, pa opet nerazumljiva. Lepših kabrioleta za takvu promenadu ima tuce. Iznad haube

kola u daljini uspevam da pročitam *Brasserie Mont Ventoux* i jedva stižem da to izgovorim, a uto povorka kreće. Ispred ovih kola jaše svečano osamnaest žandarma s isukanim sabljama. Ispred drugog automobila po redu ima ih jedanaest, a ispred prvih kola u koloni jaše samo jedan konjanik. Bulevar je širok i vidim da je izbrazdan tramvajskim šinama. Platani širokih krošnji ga ne krase. Niti je oivičen romantično sladunjavim stablima lipe, što je sasvim razumljivo jer smo na Mediteranu. Prozori i terase su pune ljudi koji imaju sreću da posmatraju prizor bez napinjanja i izvijanja vratova i glava, kao što čini ono krcato mnoštvo na trotoaru. Svi oni frenetično mašu rukama, kapama i buketima cveća u pravcu kola koja lagano klize niz bulevar. Pažnja je usmerena na starijeg čoveka s dvorogom kapom na glavi koji radosno otpozdravlja svima i ljubopitljivo se okreće levo i desno. Njegove ruke u belim rukavicama kao da blagosiljaju prisutne. Nosi naočare tipa *stringinaso* i ima usko, skoro isposničko lice, ali umor putovanja se ne vidi na njemu. Sve to primjećujem, samo presudan, tragičan momenat ne. Ni sam ne znam kako i zašto. Ali nemam vremena da razmislim, da se snađem. Tamo gde je do maločas bila normalna povorka, sada je kaos. Vidim muškarca na levom pragu otvorenih kola. Vozač automobila drži ga za kaput i ne dozvoljava mu da pobegne. On se uzalud koprca i da nisam čuo pucnjeve,

scena bi mi bila komična. U tom istom trenutku žandarm iz povorke na konju okreće se oko svoje ose i sabljom udara muškarca po ramenu ili desnom delu glave, nejasno mi je i dan-danas. Žandarmi pešaci pristižu trkom sa svih strana i bacaju se na ovog muškarca čiji je šešir već pao na pločnik. Vidim samo komešanje, odgurivanje, padanje. Vrtlog mesa. Atentatora na kaldrmi šutiraju svi odreda, a onda, nekoliko sekundi kasnije, ugledam i prizor sličan onom kod Mantenje. Muškarac ispijenog lica sada je bez naočara i kape. Glava mu je naslonjena na unutrašnji deo vrata automobila, opružen je na zadnjem sedištu koliko je to u kolima moguće. Uniforma mu je raskopčana. Bled je. Zatvorenih očiju. Rekao bih da vidim krv u uglovima njegovih usana. Nečija ruka mu pipa puls na vratu i odiže se bez jasnog znaka, ne odaje ništa o sudbini muškarca oko koga smo se svi okupili. Jedna druga ruka mu se spušta na čelo i to je pokret koji mi je poznat. To ja svog oca dodirujem tako po čelu jednog janskog jutra i upoznajem smrt. Ova ruka je međutim mirnija, odiže se od čela kao da nema više vremena ni za oproštaj. Zbunjnjen sam, pa kasno shvatam da su kola krenula. Potrčao bih za njima da mogu. Da nije besmisleno.